

3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року – Указ президента України № 344/2013 від 25 червня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.

4. Пам'ятник Козакові Рогу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/65965_pamjatnik-kazak-rog.htm.

Кобзаренко Л.А.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Вінницький обласний комунальний гуманітарно-педагогічний коледж

БАТЬКІВСЬКА ГІПЕРОПІКА ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У сьогоднішній наразі дуже актуальною проблемою є проблема дослідження феномена батьківської гіперопіки дошкільнят, як надлишкової батьківської турботи, яка в свою чергу, ні до чого доброго не приводить, а лиш руйнує психіку дитячої особистості.

Батьки-гвинтокрили, згідно теорії Х. Гіннота, яким притаманна батьківська гіперопіка, не дають дитині дошкільного віку можливостей та часу побути самому, надають мінімум самостійності та особистого психологічного простору, заважають помилятися, вчитися на власних помилках – це і є батьківська гіперопіка.

У психолого-педагогічній науці накопичений значний теоретичний матеріал з проблеми батьківсько-дитячих взаємин. Їх вплив на формування дитячої особистості розглядався в працях Ю. Аркіна, О. Вишневецького, О. Духновича, Н. Лубенець, А. Макаренка, Я. Мамонтова, С. Русової, К. Ушинського, Я. Чепіги.

Предметом уваги ряду дослідників стають такі важливі аспекти батьківських позицій, як: типологія батьківських позицій (Т. Архиреева, А. Чекаліна, Р. Овчарова); неадекватні батьківські позиції та їх соціально-психологічна корекція (А. Захаров, А. Співаковська, Л. Шнейдер).

Зокрема, взаєминам батьків з дітьми старшого дошкільного віку присвячені ряд праць сучасних науковців. У дисертаційному дослідженні О. Косарева висвітлено педагогічні умови формування гармонійних взаємин батьків з дітьми старшого дошкільного віку.

Проблеми спільної роботи дошкільних закладів із сім'єю та педагогічної освіти батьків знайшли висвітлення в дослідженнях В. Безлюдної, Д. Дзинтере, Л. Загік, В. Іванової, М. Машовець, Л. Островської, О. Яницької та ін.

Сутність і закономірності взаємодії батьків і дітей у сучасних умовах стали предметом наукових пошуків О. Докукіної, К. Журби, О. Кононко, Т. Кравченко, В. Кузя, С. Ладивір, В. Оржеховської, З. Плохій, Л. Повалій, В. Постоного, О. Хромової.

На жаль, лиш невелика кількість праць присвячена проблемі батьківської гіперопіки. Зокрема, ректор Інституту християнської психології, протоієрей Л. Лоргус визначає гіперопіку, як пристрась, засновану на страхові: пристрасне, наповнене страхами, недовіру власної волі, недовіра власному розуму, вибору, невпевненість у собі, страх прийняти самостійне рішення. І, що найтрагічніше – страх відповідальності за це прийняте самим собою рішення.

Здійснивши дефінітивний аналіз поняття «гіперопіка», ми можемо потрактувати гіперопіку, як надмірну турботу про дитячу особистість, її захист, навіть за відсутності реальної небезпеки, психологічне зараження не властивою віком тривогою, синонімом якої є термін гіперпротекція (від грец. *hyper* – понад + лат. *protecto* – охороняти, захищати, протегувати). На противагу гіперопіці виокремлюється батьківська депривація (відсутність турботи за дитиною), наслідком якої стає депривована дитина.

Батьківську гіперопіку можна класифікувати: інертна гіперопіка (інертність батьківського ставлення до дитини); домінуюча (авторитарний тип виховання); потуральна (задоволення всіх примх дитини); демонстраційна (залежність батьків від думки інших) та ін.

Слід зазначити, що причинами появи батьківської гіперопіки дітей дошкільного віку можуть бути зрілий вік батьків, довгоочікувані діти, хвороба дитини та загроза здоров'ю дитини в певний момент її життя, компенсація за нелюбов, психіка батьків, зокрема їх проблеми та комплекси: хвороблива потреба контролювати кожен крок дитини, підвищена тривожність, нав'язливий страх, почуття провини, заниженої самооцінки, невпевненості у собі та ін., що є признаком неврозу і від яких потрібно позбутися батькам.

Основними наслідками батьківської гіперопіки є: підвищена тривожність, схильність до депресивного стану, досить низька самооцінка дитини, залежність від батьків, несамотійність, інфантилізм, невпевненість у собі, уникання ризику, суперечливі тенденції в формуванні особистості, відсутність своєчасно розвинених навичок спілкування.

Таким чином, наслідки батьківської гіперопіки проявляються в тому, що дитяча особистість не здатна пристосуватися до умов дорослого життя. Саме тому потрібно надати дошкільнику право власного вибору, встановлювати батькам адекватні обмеження і правила, щоб дитина, у міру свого дорослішання, розвивалась та ставала більш самостійною.

Список використаних джерел:

1. Алёшина Ю. А. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование // Москва, 2000. – 208 с.
2. Бестужев-Лада И. В. Ступени к семейному счастью // Москва, 1988. – 302 с.
3. Шнейдер Л. Б. Основы семейной психологии // Москва, 2010. – 928 с.
4. Gilbert P., Allan S., Goss K. Parental representations, shame, interpersonal problems, and vulnerability to psychopathology // *Clinical Psychology and Psychotherapy*. 1996. № 3. P. 23–34.
5. Mills R. S. L., Nazar J., Farrell H. M. Child and parent perceptions of hurtful messages // *Journal of Social and Personal Relationships*. 2002. № 19. P. 723–749.